

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА
МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН**

Збірник наукових праць

**Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету**

Рівне – 2012

ББК 81.20
А - 43
УДК: 81'243

Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – Рівне: РДГУ, 2012. – 112 с.

Збірник наукових праць містить статті з теоретично-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Архангельська Алла Мстиславівна

доктор філологічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славистичного університету).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович

професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор Рівненського державного гуманітарного університету.

Вокальчук Галина Миколаївна

доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Гороть Євгенія Іванівна

доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки).

Мороз Людмила Володимирівна

кандидат філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Тищенко Олег Володимирович

доктор філологічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славистичного університету).

Шульжук Каленик

доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Оляндер Луїза Костянтинівна доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки).

Безкоровайна Ольга Володимирівна

доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Стеріополо Олена Іванівна

доктор філологічних наук, професор (Київський національний лінгвістичний університет).

Зимомря Микола Іванович

доктор філологічних наук, професор (Дрогобицький педагогічний університет) ім. Івана Франка.

Павлова Ольга Іванівна

кандидат філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Терещенко Тетяна Вікторівна

кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Ніколайчук Галина Іванівна

кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Сербіна Тетяна Георгіївна

кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Дзюбишина Наталія Богданівна

кандидат педагогічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Вовчук Наталія Іванівна

кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 9 від 27.04.2012 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

досягнути бажаного результату та поставленої мети.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аничков И.Е., Саокаянц В.Н. Методика преподавания английского языка в средней школе / Учебное пособие для студентов пед.ин-тов.-М.-Л., Просвещение, 1966.
2. Артемов В.А. Психология обучения иностранным языкам.-М., "Просвещение", 1996.
3. Бенедиктов Б.А. Психология овладения иностранным языком.-Минск, «Высш.школа», 1974.
4. Вишневецький Щ.І. Підстановчі вправи заанглійської мови: Посібник для вчителів.-К.: Рад.школа, 1979.
5. Денисова А.Г. Место интенсивной методики в системе обучения иностранным языкам в средней школе/ Иностранные языки в школе.-1990.-№4.-С.11.
6. Зимняя И.А. Психологические аспекты обучения говорению на иностранном языке: Книга для учителя.-2-е издание.-М.: Просвещение, 1985.
7. Мисик Л.В, Арцишевська А.Л., Кузнецова Л.Р. Англійська мова. Комунікативний аспект/ За ред. доц. Мисик Л. В.-Підручник.-К.: Атіка, 2000.

Резюме. В даній статті розглядається актуальність і застосування сучасних методик при вивченні іноземних мов. Практично в кожній методиці присутні принципи активності, системності, циклічності, самостійності.

Ключевые слова: лінгвістичні фактори, проблема методів, проектна методика, інтенсивна методика.

The summary. This article deals with the problem of using modern methods of language teaching. Every method includes the principles of activity systematic, cycle, independence.

Key words: linguistics factors, the problem of methods, communicative method, intensive method, principles of activity, systematic.

Одержано редакцією 15.02.2012.

УДК: 81' 243' 271

В.В. ЧЕРУХА, Н.В. ЧЕРУХА

НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ МІЖМОВНОГО ПЕРЕНОСУ НА ПРОЦЕС ВИВЧЕННЯ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Резюме. У статті аналізується негативний вплив міжмовного переносу на процес вивчення другої іноземної мови. Розглядаються чинники, що впливають на частоту інтерференції та якість переносу.

Ключові слова: друга іноземна мова, інтерференція, міжмовна взаємодія, міжмовний перенос, лінгвістичні рівні мови.

Протягом всієї історії вивчення мов розглядалось як безумовний елемент освіти культурної людини. В нас час у зв'язку з глобальними змінами в політичному, економічному і культурному житті суспільства, вивчення іноземної мови (ІМ) як засобу міжкультурного спілкування в умовах діалогу культур, стає важливим завданням, успішне виконання якого багато в чому залежить від професійної кваліфікації педагогічних кадрів.

Сучасне соціальне замовлення, програми мовних вищих навчальних закладів (ВНЗ) визначають вимоги до володіння другою ІМ як спеціальністю, які в цілому відповідають такими як до першої ІМ, але умови навчання (обмеженість навчального часу, часовий розрив між початком вивчення першої та другої ІМ, наявність у студентів досвіду вивчення і користування раніше вивченими мовами, більш розвинені інтереси, мотиви, а також вік тих, хто навчається, етап навчання тощо) вимагають специфічного підходу до навчання другої ІМ. У зв'язку з цим треба вирішити низку проблем: розробка специфічної методики навчання другої ІМ, вирішення питань впливу якості методики навчання другої ІМ на мотивацію вивчення цієї мови, наявність схожості й розбіжностей у методиці навчання певної ІМ як першої і як другої ІМ, свідомий когнітивний підхід до ознайомлення з мовною взаємодією міжмовного переносу.

Метою нашої статті є спроба аналізу негативного впливу міжмовного переносу на процес вивчення другої іноземної мови. З проблемами міжмовної взаємодії та взаємовпливу неодмінно стикається кожний, кого цікавить питання вивчення кількох мов, тому кількість досліджень у цій галузі невпинно росте (П.В. Лушин, А.В. Щепилова, С.А. Воліна та інші).

Активний інтерес до цієї галузі спостерігається лише останні двадцять п'ять років, тому її можна вважати досить молодю. У 70 – ті роки дослідження другої ІМ були швидше "побічним продуктом" якихось інших досліджень або досвіду повсякденної роботи і навчання іноземної мови, тому і джерелом її були середні, а не вищі навчальні заклади. Ці дослідження мали спочатку форму попередження про те, що одна ІМ негативно впливає на іншу мову, яка підлягає засвоєнню. Дослідники також зазначали, що перенос із негативними наслідками між двома та більше мовами є достатнім поштовхом для підвищеної уваги до цього феномена.

Оволодіння другою ІМ (англ.) на базі французької (ФМ) при взаємодії трьох мов – рідної мови (РМ), першої ІМ та другої ІМ – привертає увагу до проблем інтерференції, тобто негативного переносу як з боку РМ, так і з боку першої ІМ.

Інтерференцію ми розглядаємо, слідом за Т.М. Кисельовою, як процес конфліктної взаємодії мовленнєвих механізмів, обумовлений об'єктивними розбіжностями, який у зовнішньому мовленні білінгвів проявляється у відхиленні від закономірностей однієї мови під негативним впливом іншої або внаслідок внутрішньомовних впливів аналогічного характеру [3]. Інтерферуючий вплив може бути щонайменше двох видів: міжмовний і внутрішньомовний. При міжмовній інтерференції відбувається перенос елементів структури раніше засвоєної мови/мов на структури вивчуваної мови.

Інтерференція охоплює всі лінгвістичні рівні мови (фонологічний, семантичний, синтаксичний, а також прагматичний і соціокультурний), але різною мірою, й не може в цілому не впливати на розвиток мовленнєвої діяльності другої ІМ, а також вона може позначатись на не мовленнєвій поведінці [1, 4].

У методиці навчання виділяють такі чинники, що впливають на частоту інтерференції та якість переносу:

1) рівень мовленнєвого розвитку в РМ і свідомого володіння нею [1, 4];

2) рівень володіння першою ІМ: низький рівень володіння першою ІМ може гальмувати володіння іншою ІМ;

3) час початку вивчення першої і другої ІМ: чим більший часовий розрив, тим активніше може бути явище інтерференції [4];

4) вік тих, хто навчається [4, 7, 8].

Як уже зазначалося, взаємодія трьох мов охоплює всі рівні, при цьому інтерференція може по – різному проявлятися на цих рівнях.

Оскільки на вивчення другої ІМ найбільший вплив матиме перша ІМ, розглянемо взаємодії між ФМ і АМ.

1. Рівень мовленнєво – мисленнєвої діяльності.

Мовленнєво – мисленнєві механізми є тим розвиненішими, чим більшою є кількість мов, якими володіє людина (наприклад, короткочасна пам'ять, механізми сприйняття – зорові та слухові; механізми вибору, комбінування, механізми продукування при говорінні та письмі тощо) [1].

2. Мовний рівень:

2.1 Фонологічний рівень. Певні фонологічні явища, як наприклад, носові звуки, звук [г] увулярний, характерні для французької мови, недопустимі в англійській. Правила читання у ФМ є здебільшого незмінними, тоді як через велику кількість винятків в АМ у словниках обов'язково подається транскрипція до кожного слова, що часто призводить до дезорієнтації студентів. Наголос ФМ є сталим і падає на останній склад, а в АМ наголос є змінним (в двоскладових словах наголошується перший склад, в багатоскладових – другий, третій склад) тощо.

2.2 Орфографічний рівень. Через спільність абетки ФМ і АМ є можливість інтерференції з боку першої ІМ (наприклад, написання окремих літер, помилкове застосування правил читання – коли при схожому написанні різна вимова та ін.).

2.3 Лексичний рівень. За рівнем складності засвоєння розрізняють:

1) “легкі” лексичні одиниці, які в цілому збігаються зі своїми відповідниками у ФМ за значенням, але відрізняються за вимовою і структурою (demonstration, international, question, culture);

2) “складні” лексичні одиниці, які схожі за значенням і вимовою з французькими відповідниками та не збігаються з ними за узгодженням, графічною формою і морфологічною структурою (наприклад, одне слово у ФМ відповідає двом-трьом в АМ, одне значення у ФМ відповідає кільком в АМ).

3) “найскладніші” для засвоєння лексичні одиниці, які не мають своїх відповідників у ФМ з точки зору їх значення, узгодження і форми (явища – інтернаціоналізми, які не мають відповідної назви в іншій мові, разові поняття, які відсутні в одній з вивчуваних мов, зміст поняття реалізується не в усіх частинах мови тощо [2]).

2.4. Граматичний рівень. На цьому рівні наявні великі можливості для інтерференції. Зупинимось на деяких моментах. У ФМ дієслова поділяються на 3 групи, з яких перша і друга мають стале відмінювання відповідно до часових форм, а третя група – це неправильні дієслова з архаїчною формою відмінювання; в АМ поділ дієслів відбувається на правильні і неправильні: правильні відмінюються за відповідними часовими формами, а форми неправильних дієслів треба просто запам'ятати. Крім цього ФМ має більше часів, включаючи архаїчні форми, які вживаються лише в писемному мовленні, тоді як в АМ такі форми не зустрічаються. Суттєві відмінності спостерегаємо, порівнюючи й інші частини мови. Так, звичне місце прикметника в реченні – після іменника – у ФМ, тоді як в АМ – навпаки. Змінюючи своє місце прикметник змінює лексичне значення (у французькій мові). Категорія роду (іменник, прикметник, артикль) присутня у ФМ і відсутня в АМ.

2.5. Семантичний рівень. Причиною інтерференції, за нашим спостереженням, є розбіжність в розумінні часових відношень. Наприклад, Present Continuous в АМ вживається для вираження дії, яка відбувається у даний момент (у ФМ – це Present), так і для вираження майбутньої запланованої дії (у ФМ – це futur immediat, futur simple).

3. Соціокультурний рівень. Помилки на рівні соціокультурних фонових знань проявляються у: а) невідповідній інтерпретації національно – культурної інформації; б) неправильному вживанні лінгвокраїнознавчо й соціокультурно маркованої лексики [5]. На рівні мовної поведінки комунікантів соціокультурні порушення мають місце у: а) дотриманні належного рівня офіційності/неофіційності (елементи розмовного стилю при звертанні); б) виборі мовних засобів для вираження комунікативних функцій

висловлювання (варіативність значення); в) передачі соціокультурних стереотипів мовної поведінки у РМ та першій ІМ (написання свого прізвища, імені, по – батькові, дат, оформленню адреси тощо) [5].

4. **Рівень навчальних умінь.** Навчальні уміння, якими студент оволодів, вивчаючи РМ і особливо першу ІМ, також переносяться на другу ІМ. Ускладнювати оволодіння другою ІМ можуть “неправильні” навички роботи, запозичені з першої ІМ (наприклад, заучування абстрактних правил), а також підхід, досить ефективний в умовах першої ІМ, але такий, що не відповідає умовам навчання другої ІМ. Наприклад, непомітне розширення словникового запасу для говоріння веде до зниження якості засвоєння лексичного матеріалу й володіння усним мовленням взагалі, негативне ставлення або/ї невміння описово висловлювати поняття знижує якість говоріння та письма; перенесення методики першої ІМ (захоплення фразеологією і синонімією) [6].

Отже, узагальнивши чинники, рівні негативного міжмовного переносу при вивченні двох ІМ та шляхи запобігання і подолання інтерференції мовних явищ різної складності, ми зробили такі висновки:

1) для ефективності запобігання (подолання) явища інтерференції необхідно враховувати приналежність відповідного явища АМ до певної моделі міжмовної взаємодії;

2) явища, які підлягають міжмовному впливу, повинні опрацьовуватись залежно від їх рівня і ступеня складності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бим И. Л. Концепция обучения второму иностранному языку. – Обнинск: Титул, 2001.-48.
2. Волина С.А. Организация работы по теоретическому курсу второго иностранного языка // Пути повышения эффективности обучения второму иностранному языку как специальности. – М.: МГПИИЯ им. М. Тореза, 1990.- Вып. 353.- с. 52-58.
3. Киселева Т.Н. Преодоление лексико – грамматической интерференции при обучении немецкому языку как второй специальности при первом английском: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02.-М., 1989.-323с.
4. Колкер Я. М., Устинова Е. С. Как достигается сотрудничество преподавателя и обучаемого? // Иностр. яз. в школе. – 2000. - № 1. – с. 28-33.
5. Кузьмина Л.Г., Сафонова В.В. Типология социокультурных ошибок в англоязычной письменной речи русских обучаемых // Иностр. яз. В школе. – 1998. - № 5. – с. 31-33.
6. Лapidус Б.А. Обучение второму иностранному языку как специальности. – М.: Высшая школа, 1980. – 173с.
7. Лушин П.В. Психологические особенности интерференции родного языка при усвоении иностранного: Автореф. дис. ...канд. психол. наук: 19.00.07/НИИ психологии УССР. – К., 1983. – 24с.
8. Щепилова А.В. Проблемы преподавания второго иностранного языка и вопросы подготовки педагогических кадров // Иностр. яз. В школе. – 2000. - № 6. – с. 15-22.

Резюме. В статье анализируется негативное влияние межязыкового переноса на процесс обучения второго иностранного языка. Рассматриваются факторы, влияющие на частоту интерференции и качества переноса.

Ключевые слова: второй иностранный язык, интерференция, межязыковое взаимодействие, межязыковой перенос, лингвистические уровни языка.

The summary. The negative influence of interlinguistic transference on the process of learning second foreign language is analyzed in this article. The factors that have an influence on frequency of interference and quality of transference are scanned.

Key words: second foreign language, interference, interlinguistic interaction, interlinguistic transference, linguistic levels of language.

Одержано редакцією 08.02.2012.

УДК: 159: 81” 253-057. 875

О.С. КОЧУБЕЙ

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Резюме. Статтю написано на основі глибокого вивчення механізмів формування іншомовної компетенції у студентів-філологів. Статтю присвячено проблемам мовної особистості в лінгвістиці та використанні цих поглядів в практиці викладання іноземної мови. Риторика методики навчання обговорюється поєднано з формуванням лінгвістичних здібностей особистості.

Ключові слова: психологічні механізми, текст, компетенція, компетентність.

Одним із центральних положень, визначених у Національній доктрині розвитку освіти в Україні в 21 столітті, є створення умов для підготовки вчителів, здатних практично втілювати нові прогресивні методики і технології навчання, інтегруючи всі етапи навчально-виховного процесу з кращими здобутками світової культури.

Становлення нових соціально-економічних та політичних відносин в українському суспільстві зумовило необхідність перегляду вимог до організації та реалізації навчально-виховного процесу у вищому навчальному

ЗМІСТ

<i>Михальчук Н.О., Івашкевич Е.Е.</i> Специфіка трансформації образу кентавра в однойменному романі Джона Апдайка	3
<i>Романюк С.К., Ковальчук Т.Г.</i> Невербальні компоненти в рекламному дискурсі	9
<i>Вакулінська Л.М.</i> Структурно-семантична характеристика антонімічних пар у біблійних німецькомовних текстах	12
<i>Мороз Л.В., Мороз Л.М.</i> Фенотип суб'єкта і об'єкта історії як чинник жанротворення	14
<i>Мороз Л.В., Данілова Н.Р., Трофімчук В.М.</i> Характерні особливості функціонування джестової традиції XVI століття	17
<i>Денисюк Л.В., Ковалюк В.В.</i> Про структурно-семантичні особливості неологізмів англо-американського походження в сучасній українській мові	19
<i>Мороз Л.В., Мельничук Л.В.</i> „Гамлет” В.Шекспіра як філософська трагедія	22
<i>Король О.Ю., Мороз Л.В.</i> Англійський офіційно-діловий стиль мовлення: лінгвостилістична специфіка	26
<i>Косолапов В.И.</i> О статусе блендинга (телескопии) в современном английском языке (обзор литературы)	30
<i>Калініченко М.М.</i> Білий Кит у чорних шатах мультикультуралізму	35
<i>Попович Р.Г.</i> Структура номінативно-варіантної термінопарадигми (на матеріалі іспанської термінології водного господарства)	38
<i>Мороз Л.В., Кушнір Н.В.</i> Характерні особливості жанрової сутності класичної новелістичної моделі (на матеріалі творчості Б.Річа)	42
<i>Вовчук Н.І., Мороз Л.М.</i> Казка як жанр літературної прози	46
<i>Касаткіна О.В.</i> Мовностилістичні особливості використання сленгу в газетно-публіцистичному дискурсі	47
<i>Козицька О.А., Давнюк С.В.</i> Семантична структура складних багатокомпонентних речень	50
<i>Черуха Н.В., Черуха В.В.</i> Деякі дидактико-методичні аспекти навчання читання іншомовних текстів за спеціальністю	54
<i>Курята Ю.В.</i> Творчі завдання в контексті навчання англійської мови у вищому навчальному закладі	57
<i>Корженевська О.В.</i> Використання лінгвокраїнознавчого аспекту в процесі викладання іноземних мов у старшій школі	59
<i>Олесюк Л.В., Бойко Н.Г.</i> Культурологічно орієнтовані методики вивчення іноземних мов	64
<i>Черуха В.В., Черуха Н.В.</i> Негативний вплив міжмовного переносу на процес вивчення другої іноземної мови	68
<i>Кочубей О.С.</i> Особливості формування іншомовної компетенції студентів-філологів	70
<i>Ветрова І.М.</i> Проблема формування лексичної компетенції при підготовці майбутнього вчителя іноземної мови	74
<i>Дуброва А.С.</i> Комунікативний підхід як оптимальний засіб вивчення іноземної мови	77
<i>Верьовкіна О.Є., Гонтар В.Є.</i> English borrowings into modern Ukrainian	78
<i>Бігунова С.А., Зубілевич М.І.</i> Антономастичні власні імена як експресивні засоби мови	82
<i>Мезін В.Г.</i> Role of modern English drama in teaching contemporary English	84
<i>Михальчук Н.О.</i> The narrative structure and the specific functions of language means and syntactical stylistic devices in the novel "Bleak House"	88
<i>Верьовкіна О.Є.</i> The translation peculiarities of English paremiological units into Ukrainian	96
<i>Фрідріх А.В.</i> Словотвірні та структурні характеристики англійської юридичної термінології	99
<i>Павловська Л.О.</i> Прагмасемантичні особливості вербальних формул побажань	107
<i>Відомості про авторів</i>	111

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Відповідальний редактор збірника Архангельська А.М.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Петрівський Я.Б.
Технічний редактор Горішна І.Г.
Комп'ютерна верстка Кречмаровський В.Л.

Підписано до друку 27.04.2012 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк ризографічний.
Ум. друк. арк. 14,9. Обл. вид. арк. 29,1. Замовлення № 129/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

**А – 43 Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних
дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського
державного гуманітарного університету. – Рівне: РДГУ, 2012. – 112 с.**

ISBN 966 — 7281 — 10 — 01.

Збірник наукових праць містить статті з теоретично-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 81'243

ББК 81.20